

Beslutat av regionutvecklingsnämnden 2016-12-14

Diarienummer: RUN 2016-02239

Västra Götalandsregionens program för life science 2017- 2020

Innehållsansvar: Koncernstab regional utveckling

Dokumentet ersätter: Handlingsprogram för life science 2013-2016

1 Inledning och syfte

Västra Götalandsregionens program för life science 2017-2020 vänder sig till akademi, institut, företag, science parks, offentliga parter och andra organisationer som samverkar för att utveckla life science i Västra Götaland. Programmet ska bidra till en attraktiv och internationellt konkurrenskraftig region inom life science med hög sysselsättning, stark forskning och en innovativ hälso- och sjukvårdsorganisation till nytta för patienter och medborgare.

Programmet beskriver den långsiktiga inriktningen för regionutvecklingsnämndens prioriteringar inom life science och bygger på det dubbla uppdrag Västra Götalandsregionen har för hälso- och sjukvård respektive regionutveckling. Den finansiering som är kopplad till programmet används dels för strategiska satsningar drivna av den egna verksamheten och dels som projektfinansiering för externa aktörer att söka. Ärenden bereds i samråd med hälso- och sjukvården.

Västra Götalandsregionen ska med sina insatser bidra till en ekonomisk, ekologisk och socialt långsiktig hållbar utveckling. Program är ett av flera verktyg som Västra Götalandsregionen använder för att uppfylla målen i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. De styr Västra Götalandsregionens prioriteringar inom vissa styrkeområden. Programmen omfattar utvecklingsinsatser som bygger på samverkan för att lösa aktuella samhällsutmaningar och som på så sätt skapar möjlighet för hållbar regional utveckling.

Styrande dokument för detta program är regionfullmäktiges budget, Vision Västra Götaland samt Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020 (VG2020).

Allt utvecklingsarbete i Västra Götaland ska beakta och genomsyras av kriterier som jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering.

2 Trender och utmaningar

Life science benämns ibland livsvetenskap på svenska och kan definieras som *kunskapsutveckling som berör biologiska system, från celler och deras beståndsdelar till hela organismer, inklusive människor, och de miljöer de förekommer i*. Inom näringslivet är det främst branscherna läkemedel och medicinteknik som avses. Men life science har också stark koppling till andra branscher, t ex de starka klustren grön kemi, livsmedel och textil i Västra Götaland.

Ett starkt näringslivskluster i ökad konkurrens

Västra Götaland har ett starkt näringsliv inom life science med drygt 7 000 anställda i runt 300 företag (2014). Det utgör cirka 18 procent av Sveriges näringsliv inom life science och bidrar starkt till svensk konkurrenskraft. Sysselsättningen är till stor del koncentrerad till kommunerna Göteborg, Mölndal och Härryda. Västra Götaland har haft en mer positiv utveckling än övriga Sverige och sysselsättningen har ökat konstant sedan slutet av 90-

talet, med undantag för 2014 då neddragningar på Astra Zeneca bidrog till negativa siffror. Samtidigt är life science en bransch i stark omvandling. Hårdnande global konkurrens med företagsuppköp och sammanslagningar har haft negativa effekter i Sverige där dominerande bolag har skurit ner i sina svenska verksamheter. Men nya affärsmodeller innebär också nya möjligheter. De stora läkemedelsföretagen har knoppat av delar av organisationen som inte var del av kärnverksamheten och därigenom möjliggjort nya och livskraftiga företag.

Det finns en sårbarhet i Västra Götaland som kommer av att en mycket större del av sysselsättningen finns i de stora bolagen jämfört med andra regioner. Därigenom är en stor del av sektorns arbetskraft knuten till ett fåtal globala storföretag och därmed känslig för globala strategier och verksamhetsbeslut. Trenden är också den att det är i de medelstora bolagen mycket av tillväxten sker i dag och av dessa har Västra Götaland färre än övriga life science-regioner. Samtidigt är det en tydlig styrka för Västra Götaland att ha flera stora globala företag i regionen. De bidrar till att stärka regionens attraktionskraft för lokalisering av andra företag och lockar till sig investeringar och kompetens.

Nyföretagandet inom life science i Västsverige är stort och en betydande potential finns i de många mindre och unga bolagen där ett aktivt innovationsfrämjande arbete kan få stor effekt. Ett framgångsrikt innovationsarbete behöver fokusera på både entreprenörskap och stöd i senare skeden för att nå tillväxt i befintliga små och medelstora företag.

Potential finns också inom medicinteknik där Västra Götalands andel av branschen växer. De två affärssegmenten med mest sysselsättning i Västra Götaland efter läkemedelsproduktion är implantat och hygien- och sårvårdsprodukter.

Konkurrenskraftig forskning i samverkan

I Västra Götaland finns starka forskningsmiljöer inom life science och även en lång tradition av samarbete mellan forskning och näringsliv. Exempel på detta samarbete är titanimplantat och läkemedlet Losec. Stark forskning finns på Göteborgs Universitet genom Sahlgrenska Akademien och på Chalmers Tekniska Högskola.

Bland forskningsområden inom kategorin hälsa som utmärker sig med hög akademisk specialisering och publicering återfinns bland annat oral kirurgi, mödravård, urologi, hepatologi, geriatrik och transplantation (Specialiseringar inom näringsliv, akademi och offentlig sektor i Västra Götaland, VGR 2016:1). Ett annat framgångsrikt forskningsfält är systembiologi. Utanför Göteborg finns konkurrenskraftig forskning inom specifika områden till exempel bioinformatik på Högskolan i Skövde. Viktiga aktörer är också forskningsinstitut i regionen.

Life Science är en industri med hög FoU-intensitet och en mycket välutbildad arbetskraft. I Västra Götaland har två tredjedelar av sysselsatta i branschen högskoleutbildning och av dessa har 14 procent också forskarutbildning, vilket är högre snitt än i övriga regioner i Sverige. Industriell forskning bedrivs bland annat på Astra Zeneca i Mölndal. Anläggningen är en av företagets tre globala, och två europeiska, strategiska forskningscentrum.

Sahlgrenska Universitetssjukhuset är norra Europas största universitetssjukhus och Västra Götaland har en ledande position i Europa vad gäller antalet kliniska studier. En stor satsning pågår för att fysiskt bygga ihop forskningsinfrastrukturen på Medicinareberget med Sahlgrenska Universitetssjukhuset genom fastighet- och samverkansprojektet

Sahlgrenska Life. Samverkansavtal mellan läkemedelsbolag, Göteborgs Universitet och Västra Götalandsregionen utgör en grund för framtida dynamiskt samarbete.

Framtidens hälso- och sjukvård

Forskning och innovation har en avgörande betydelse för att möta hälso- och sjukvårdens utmaningar och för att bidra till hälsa och välbefinnande för människor världen över. Sverige står liksom många länder inför demografiska förändringar med en åldrande befolkning som ställer stora krav på sjukvården men också på mer förebyggande vård och på mer vård i hemmet. De senaste årens stora flyktinginvandring har inneburit nya patientgrupper i vården. Andra utmaningar är att komplexa sjukdomsbilder med flera diagnoser ökar, antibiotikaresistens, okända pandemier och en ökning av vissa folksjukdomar till exempel fetma, övervikt och psykisk ohälsa.

Det ställs också stora krav på hälso- och sjukvårdens arbetsformer för att kunna leverera vård med kvalitet, effektivitet och hög tillgänglighet. Personcentrerad vård är ett nyckelbegrepp i Västra Götaland såväl som i Sverige där utgångspunkten är att varje patient ska få en sammanhållen vård utifrån dess specifika sjukdomsbild och med ett aktivt deltagande från patienten. Den personcentrerade vården är en styrande princip i det omställningsarbete som pågår i Västra Götalandsregionen där de tre ingående huvudområdena är nära vård, koncentration för kvalitet och tillgänglighet samt digitalisering. Med nära vård menas bland annat en utflytt av verksamheter från de stora sjukhusen till övriga delar av hälso- och sjukvården och en prioritering av den så kallade första linjens hälso- och sjukvård.

En förbättring av informationsmiljön är en förutsättning för en tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård. Sverige har under senare år kraftigt hamnat på efterkälken inom detta område men nu pågår flera viktiga satsningar på nationell och regional nivå. Vårdens behov av nya digitala lösningar kopplat med en stark teknisk utveckling ger stor potential till innovation och tillväxt, inte minst i Västra Götaland där IT är en stark bransch med god kompetensförsörjning. Sverige har också unika förutsättningar i form av välutvecklade register och biobanker jämte en befolkning med personnummer och en stark beredvillighet att bidra till forskning.

Hälso- och sjukvårdens miljöpåverkan är en viktig fråga och som stor beställare av bland annat förbrukningsprodukter finns goda möjligheter att, genom att öka beställarkompetensen och ställa krav på förnybara material i produkterna, bidra till att nya innovativa lösningar tas fram.

Life science i ett nationellt perspektiv

Life science är ett prioriterat innovationsområde för Sverige och har så varit under en längre tid oberoende av regering. Vinnova har som Sveriges innovationsmyndighet uppdraget att utveckla och förvalta ett antal program som ska bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft inom området (bland annat de strategiska innovationsprogrammen SWElife och Medtech4health). Inom ramen för dessa program sker mycket av den samverkan, både på projekt- och policynivå, som finns avseende innovation inom life science idag. Västra Götalandsregionen prioriterar därför högt ett aktivt västsvenskt deltagande i programmen.

Regeringen utsåg 2015 en nationell samordnare för life science med uppdraget att samla branschen och föreslå åtgärder för att få den att lyfta. Västra Götalandsregionen deltar i den expertgrupp som finns kopplad till arbetet och följer utvecklingen.

Wallenberg Centrum för molekylär medicin är en nationell satsning för att stärka svensk forskning inom life science som inleddes 2014 och där Göteborg är en av fyra noder där excellenta forskargrupper ska rekryteras och etableras i nära samverkan med sjukvården. Västra Götalandsregionen lägger under 10 år i storleksordningen 150 miljoner kronor på denna unika satsning.

Vetenskapsrådet fick 2015 det nationella uppdraget att verka som sammanhållande och stödjande aktör för kliniska studier i Sverige. Enheten för detta uppdrag förlades till Göteborg och Gothia Forum har rollen som regional nod för Västra Götaland och Halland.

3 Mål och målgrupper

Västra Götalandsregionens program för life science 2017-2020 ska bidra till:

- ökad sysselsättning i branschen med fokus på tillväxt och innovation i små och medelstora företag
- ökad innovationskraft i hälso- och sjukvården i Västra Götaland som möjliggör samverkan med forskare och företag och bidrar till att nya lösningar kan implementeras i vården till nytta för patienter och medborgare
- att Västra Götaland stärker sin position som attraktiv region med starka forsknings- och innovationsmiljöer som lockar kompetens och kapital

Målgruppen för programmet är akademi, institut, företag, offentliga parter och andra organisationer som samverkar och bidrar till ett eller flera av ovanstående mål.

4 Insatsområden

Västra Götalandsregionens program för life science 2017-2020 är indelat i tre insatsområden utifrån vilka projekt och satsningar sorteras. Medan insatsområde två är specifikt riktat mot satsningar inom den egna organisationen är de andra två öppna för externa aktörer att söka medel från.

Insatsområde 1 - Innovation och företagstillväxt

Insatsområdet avser att stärka det innovationsfrämjande arbetet med avseende på små och medelstora företag inom life science med målsättningen att öka antalet sysselsatta. Både nyföretagande, t ex genom kommersialisering av forskningsresultat, och stöd till befintligt näringsliv är viktiga komponenter. En särskild prioritet är att öka antalet företag med mer än tio anställda. En förutsättning för arbetet är god samverkan med och mellan regionens innovationsaktörer (t ex entreprenörskapsutbildningar, innovationskontor, inkubatorer, science parks och näringslivsorganisationer). Västra Götalandsregionen har som finansierare och/eller ägare av många innovationsfrämjande verksamheter ett särskilt ansvar att bidra till effektiv rollfördelning samt att bilden av life science-klustret i Västra Götaland kommuniceras tydligt till omvärlden. Insatsområdet rymmer också kompetensfrågan som är av högsta vikt för ökad sysselsättning inom life science i Västra Götaland.

Insatser ska bidra till:

- att främja innovation i nya och befintliga bolag
- att främja etablering av nya företag och investeringar i befintliga företag i Västra Götaland
- koordinerade påverkans- och kommunikationsinsatser av det Västsvenska life science-klustret
- att främja nya former av samverkan mellan stora och små företag
- att säkerställa framtida kompetensförsörjning

Insatsområde 2 - Infrastruktur för FoU inom hälso- och sjukvården

För att hälso- och sjukvården i Västra Götaland ska kunna samverka med forskning och företag på ett effektivt och kvalitetssäkrat sätt krävs en strukturerad infrastruktur för forskning och innovation. Den har i Västra Götaland byggts upp genom främst Gothia Forum (www.gothiaforum.com) och Innovationsplattformen (innovationsplattformen.vgregion.se). För båda verksamheterna gäller att uppdraget är regionalt och en prioriterad fråga är fortsatt förankring i den egna organisationen. Nationell samverkan är också en prioritet, till exempel genom nodsamverkan kring kliniska studier i Vetenskapsrådets regi och samarbete med innovationsorganisationer i andra regioner och landsting.

Fortsatta satsningar krävs för att hälso- och sjukvården i Västra Götaland i än högre utsträckning ska kunna vara en testbädd för nya innovationer samt att produkter och tjänster som bidrar till hälsa och välbefinnande ska kunna upphandlas och implementeras. Fortsatta satsningar krävs också för att Västra Götaland ska behålla sin position som en av Europas ledande regioner för kliniska studier.

Innovation i egen verksamheten är ett prioriterat område i Västra Götalandsregionen och benämns ibland ”intraprenörskap”. En stor satsning med koppling till detta program är Innovationsfonden där medarbetare i hälso- och sjukvården kan söka finansiering för innovationer med potential att förbättra den egna verksamheten med fokus på patientnytta.

Insatser ska bidra till:

- fortsatt utveckling av Gothia Forum och Innovationsplattformen
- att tillgängliggöra infrastruktur som labb, biobanker och register för företag och forskare
- fortsatt utveckling av innovationsfrämjande upphandling
- att stödja vårdens utvecklingsarbete kring digitalisering samtidigt som potentialen för tillväxt och innovation tas tillvara
- att främja intraprenörskap i hälso- och sjukvården och ta tillvara på den utvecklingskraft som finns hos Västra Götalandsregionens medarbetare

Insatsområde 3 - FoU i samverkan

Internationellt konkurrenskraftig forskning och framgångsrika forskningsmiljöer har avgörande betydelse för Västra Götalands förmåga att locka till sig företag, kompetens och investeringar. Om forskningen ska kunna bidra till regional tillväxt och sysselsättning samt på sikt medborgarnas hälsa krävs att den sker i samverkan med hälso- och sjukvården och med industrin. Genom att aktivt medverka till främjandet av klinisk och translationell forskning kan Västra Götalandsregionen attrahera forskningstalanger till den egna verksamheten.

Västra Götalandsregionen prioriterar satsningar inom områden där regionen kan anses internationellt konkurrenskraftig. Med det menas att området är starkt och/eller prioriterat ur forsknings- industri- och sjukvårdsperspektiv.

Insatser ska bidra till:

- nya samverkansarenor och centrumbildningar inom områden med internationell konkurrenskraft
- ökad forskningssamverkan mellan företag, akademi och hälso- och sjukvård
- att regionala medel kan växlas upp med nationella och internationella medel och att västsvenska aktörer, och då inte minst den egna verksamheten, deltar aktivt i till exempel Horisont 2020
- att attrahera forskare och studenter till Västra Götalands starka forskningsmiljöer

5 Insatsformer och bedömning

Ansökningar tas emot löpande. Dialog ska ske med programansvarig innan ansökan skickas in. Medfinansiering krävs.

Programmet finansierar förstudier, projekt och samverkansmiljöer.

- **Förstudier** avser vanligtvis mindre studie som genomförs i samverkan med flera parter och med medfinansiering från sökande och/eller samverkansparter.
- **Samverkansprojekt** är projekt i samverkan med flera parter, med substantiell medfinansiering från samverkande parter. Nivån av Västra Götalandsregionens medfinansiering beror på insatsens art och vikt för regional utveckling.
- **Samverkansmiljöer** är miljöer, centrumbildningar, labb etc. med relevans för insatsområdena. Finansiering sker via projektfinansiering av strategiska satsningar i samverkan med aktörer, med placering på t.ex. science parks.

Direkta företagsstöd hanteras inom ramen för Västra Götalandsregionens SMF-program där verktyg som såddfinansiering, konsultcheckar och FoU-kort finns.

Bedömningskriterier för finansiering

Relevans – Bidrar projektet till programmets syfte och mål?

Potential – Bidrar projektet till att nya och innovativa lösningar utvecklas och testas?
Bidrar projektet till att lösningarna sprids efter och utanför projektets ram?

Genomförbarhet – Projektets planering av aktiviteter och budget i relation till uppsatta mål.

Aktörskonstellation – Projektets förankring hos relevanta aktörer. Har deltagarna kapacitet att skapa betydande förändring? Är fördelning av roller och medfinansiering rimlig?

Generellt prioriterade frågor

Enligt VG2020 finns fyra generellt prioriterade frågor som ska genomsyra allt utvecklingsarbete i Västra Götaland: jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering. Samtliga program ska beakta kriterierna och de ligger även till grund för bedömning av projektansökningar.

Jämställdhet innebär att projekten främjar en jämlik fördelning av resurser mellan kvinnor och män.

Integration innebär att projekten skapar förutsättningar för ett ökat deltagande i arbetsmarknad, näringsliv och akademi för utlandsfödda som står utanför arbetsmarknaden. Båda dessa kriterier bidrar till att samhällets resurser och kompetens används på ett smartare och mer effektivt sätt.

Miljö/klimat innebär att projekten bidrar till en hållbar omställning av produktionen av varor och tjänster och/eller ett fossiloberoende Västra Götaland 2030.

Internationalisering innebär att projekten bidrar till internationell samverkan, vilket bidrar till att Västra Götaland blir mer internationellt konkurrenskraftigt med ambitionen att bli världsledande på innovation inom styrkeområden.

6 Utvärdering och uppföljning

Uppföljning av beslutade projekt följer de rutiner som finns för respektive nämnd vad gäller till exempel rapportering. De projekt som beslutas ska bidra till programmets genomförande och är därmed en del i den utvärdering som kommer att genomföras vid avslut.